

GIUSEPPE VERDI

9. 10. 1813 - 27. 1. 1901

Mezi operními skladateli 19. století zaujímá mimořádné postavení Giuseppe Verdi. V jeho díle se zrcadlí celé století, které prožil - od prostého selského synka přes provinčního muzikanta k hudebníkovi, jenž se stal italským národním hrdinou, symbolem osvobozeneckého boje své země a jedním z největších světových operních skladatelů.

Narodil se 10. října 1813 v Roncole nedaleko Busseta ve vévodství parmském jako syn venkovského šenkýře a textilní švadleny. Jeho prvním setkáním s hudbou byl pouliční zpěv. Nadaného chlapce, který jevil mimořádný zájem o hudbu, se ujal místní varhaník. Mladý Verdi byl záhy schopen zastoupit jej u varhan při nedělních bohoslužbách. Další vzdělání získal v sousedním městečku Bussetu, kde studoval na gymnáziu a hudbu u ředitele hudební školy F. Provesiho.

Osudovým bylo setkání s Antoniem Barezzim, který se stal jeho celoživotním příznivcem a mecenášem. Z jeho příspěvů získal stipendium pro studium na milánské konzervatoři. U přijímacích zkoušek však neuspěl, bylo mu tehdy již 19 let, a tak se vzdělával soukromě u V. Lavigniho, který mu jako dirigent La Scaly umožnil návštěvy mnoha představení.

V roce 1834 získal místo „maestro di musica“ v Bussetu. Po dvou letech se zde oženil s dcerou svého mecenáše Barezziho. Manželství bylo velmi šťastné, ale zničilo ho tragická úmrtí obou malých dětí a posléze i Verdiho ženy Margherity (1840).

Hudební úspěch mu získala opera *Oberto*, uvedená v roce 1839 v milánské La Scale. Dostal se do povědomí hudebních kruhů, poznal primadonu Giuseppinu Streppioniovou a ředitele La Scaly B. Merelliho. Smlouvami byl hned zavázán k dalším dílům, ale otřes z úmrtí ženy a dětí na čas ochromil jeho tvůrčí činnost. Třetí opera *Nabucco*, uvedená v Miláně 1842, měla triumfální úspěch. Příběh babylonského zajetí starozákonních Židů, jejich sbor *Va pensiero, sull'ali dorate*, zpěv touhy zajatců po svobodě, se stal i symbolem boje za osvobození v nacionálně se probouzející Itálii. Hlavní roli zpívala G. Streppioniová, opera dosáhla 60 repríz.

Následovala doba, kterou sám Verdi označil za „léta galejí“. Vrhł se do komponování, aby tak zapomněl na ztrátu rodiny. Komponoval jedno dílo za druhým,

zaujaly především ty opery, které odpovídaly revoluční náladám v Itálii té doby: *Ernani* (Benátky 1844, podle Victora Huga), *Bitva u Legnana* (Řím 1849). Vznikala i díla rozdílné úrovně i s rozdílnou odezvou, *Luisa Millerová* (podle Friedricha Schillera), *Macbeth* (podle Williama Shakespeara).

Rostoucí popularita i příjmy mu umožnily koupit venkovské sídlo v Sant' Agatě, nedaleko svého rodiště (1848). Zde mohl Verdi realizovat svou touhu po sedlačení, věnoval se intenzívně stavebním i hospodářským pracím. Životní družkou se mu stala Giuseppina Streppioniová, s níž se po letech společného života roku 1859 oženil.

Světový úspěch mu získala následující díla: *Rigoletto* (1851), triumfální byla premiéra opery *Trubadúr* (1853) a *La Traviatta* (1853), napsaná podle hry A. Dumase ml. „Dáma s kaméliemi“. Jsou to díla, která jsou dokladem Verdiho nesmírné muzikálnosti a jejich nádherné melodie dojmají posluchače dodnes. Verdiho operní árie i sbory znají nejen milovníci operní hudby, ale patří k neznámějším melodiím světa vůbec.

V dalším období se hektické tempo tvůrčí práce zpomalilo. Získal zakázky i z ciziny, pro francouzskou operu zkomponoval *Sicilské nešpory* (1855), později *Don Carlos* (1867), na objednávku carských divadel v Petrohradě vznikla *Síla osudu* (1862).

Život v Sant' Agatě přinášel do jeho života klid a harmonii, ale Verdi nezůstal stranou ani politického dění - byl zvolen jako poslanec Busseta do regionálního parlamentu. Do té doby spadá glorifikace Verdiho jména jako symbolu svobody, který se objevoval na nápisech domů V.E.R.D.I. (Vittorio Emmanuelle, Re d'Italia, resp. Sláva Viktoru Emanuelovi, králi Itálie).

V červnu 1870 dostal Verdi nabídku z nové opery v Káhiře, která rok předtím úspěšně uvedla Rigoletta. Vznikla *Aida* s námětem čerpajícím z dob starého Egypta. Premiéru měla na Štědrý den roku 1871 s nadšeným přijetím. Verdiho hudba vyjadřuje pestrý kolorit, hýří melodickými nápady a instrumentace je plná barev. Pro známý „triumfální pochod“ byly zhotoveny speciální trubky (aidovky). Úspěch překonal všechna očekávání a její uvedení bylo označeno jako událost roku. Představení se zúčastnily četné významné osobnosti, Verdi sám účast odmítl.

Po třináctiletém období, které věnoval odpočinku na venkově a během něhož nevzniklo žádné větší dílo, se Verdi vrátil k opeře a po letech i k Shakespearovi. Ve spolupráci s téměř o 30 let mladším Arrigem Boitem, nadaným básníkem i skladatelem, vzniklo hudební drama *Othello*. Premiéra se konala v La Scale roku 1887. Je dramatickým vrcholem Verdiho operní tvorby. Ve věku 79 let napsal ještě jednu

shakespearovskou operu *Falstaff* (1893). Verdiho moderně odvážná hudba se zcela rovnoprávně doplňuje s Boitovou textovou úpravou. Po půlstoletí to byla výjimečně opera na komický námět.

Verdi se již za svého života těšil nespočetnému množství poct a ocenění. Jeho dílo je úctyhodné - napsal celkem 26 oper, slavná je též *Messa de Requiem* (1873), která se řadí na roveň velkých duchovních děl světových skladatelů.

Poslední roky se Verdi věnoval také cestování. Po smrti své druhé ženy Giuseppiny založil nadaci Casa di riposo per Musicisti, což byl domov pro staré umělce, a na jeho údržbu věnoval ročně dva a půl milionu lir.

21. ledna 1901 postihl Verdiho záchvat mrtvice a po šesti dnech 27. ledna 1901 zemřel ve věku 87 let. Je pohřben vedle své manželky v oratoři zaopatřovacího ústavu pro hudebníky, který založil. Jeho smrt vyvolala v Itálii národní smutek. Vyvrcholením pohřebních slavností byl sbor z *Nabucca*, který zpívalo 900 zpěváků pod řízením Artura Toscaniniho, sbor, který byl v době zápasů o sjednocení Itálie tajnou národní hymnou.

V díle Giuseppe Verdiho vyvrcholila staletá tradice italské opery, na niž skladatel navázal. Nebyl převratným operním reformátorem, prosazoval se jako mimořádný melodik v áriích i sborových partech. Měl smysl pro dramatickou stavbu, od libreta požadoval „*silné situace a působivé scény*.“ Jeho opery vyvolávaly nesmírný ohlas v době svého vzniku a jsou dodnes základem repertoáru všech operních scén.